

УДК: 006.022(043.2)

Костюченко Я.О.*

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ УКРАЇНИ ТА ЄС

Стандартизація відіграє важливу роль у створенні вимог, які забезпечують національне виробництво конкурентоспроможної продукції, і, таким чином, спрямована на забезпечення якісного розвитку економіки України. На сучасному етапі основним завданням цього напрямку є створення ефективної, адекватної, визнаної на міжнародному рівні національної системи стандартів, вимоги якої гармонізовано з вимогами міжнародних та європейських організацій стандартизації. Це дозволить використати досвід та досягнення розвинутих країн у національній економіці, сприятиме виходу українських товарів на світовий ринок.

В Україні існує проблема з технічного регулювання, яке є надмірним і застарілим. Україна повинна виконувати положення договору про технічні бар'єри в торгівлі і віддавати пріоритет міжнародним стандартам порівняно з регіональними та іншими національними стандартами. Необхідно швидко впроваджувати міжнародні стандарти шляхом поєднання перекладу найважливіших з них, а для решти відбуватиметься впровадження мовою оригіналу.

Досвід колишніх соціалістичних держав (Чехія, Угорщина, Болгарія та ін.) показує, що членство в ЄС і СОТ сприяє розвитку економіки, насамперед за рахунок ліквідації торговельних бар'єрів та обмежень, і забезпечує доступ до капіталу, новітніх технологій та ринків збуту продукції.

Законодавча база України містить низку норм, що суперечать політиці ЄС та СОТ. Це може призвести до серйозних суперечностей, оскільки певні норми України не відповідають угодам, укладеним із СОТ, і зобов'язанням, взятим на себе Україною [1].

В ЄС система стандартизації та підтвердження відповідності пройшла два етапи формування. В 1985 році було прийнято директиви «нового», а потім і «глобального підходу» до технічної гармонізації. Гармонізовані стандарти (ISO, IEC та інші), на які є посилання у директивах, є лише одним можливим способом забезпечення відповідності продукції. Виробники не зобов'язані їх використовувати, хоча більшість із них обирає цей шлях. В ЄС процеси стандартизації служать як державним, так і приватним інтересам. Виробники, які дотримуються добровільних стандартів ЄС або ISO, вважаються такими, що дотримуються основоположних вимог директив Нового підходу.

Міжнародну систему добровільної стандартизації очолює три загальновізані організації: Міжнародна організація зі стандартизації (ISO), Міжнародна електротехнічна комісія (IEC) та Міжнародний союз телекомунікацій (ITU). ISO є найбільшим світовим розробником міжнародних стандартів. ISO, IEC та ITU заклали підвалини стратегічного партнерства із СОТ для поширення вільної та чесної світової системи торгівлі. Політичні угоди, досягнуті у межах СОТ, потребують доповнення їх технічними угодами [4].

* магістрант ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України», м. Суми
Науковий керівник: професор Макаренко М. І.

Сертифікація, що базується на цих стандартах, допомагає виробникам провадити експортну діяльність, а прийняття стандартів сприяє поширенню практики ефективного виробництва і нових технологій. Система спирається, передусім, на забезпечення механізмів внутрішнього моніторингу та контролю у підприємств, та на належне їх використання.

Системи технічного регулювання ЄС та України мають ряд відмінностей. В ЄС існує дві категорії технічних вимог: - обов'язкові і добровільні (90% стандартів ЄС є суто добровільними - інші 10% є рекомендованими до використання як такі, що підтверджують відповідність директивам. Обов'язкові вимоги стосуються лише здоров'я і безпеки споживачів (включаючи інформування споживачів), добровільні стандарти - таких параметрів продукції/послуг, як якість, надійність, міцність тощо. Зовсім протилежною є ситуація в Україні обов'язкова стандартизація практично всієї продукції, яка не забезпечує якості і є бар'єром для впровадження інновацій через надмірно детальні вимоги, що є обов'язковими до виконання. Обов'язкова сертифікація також поширюється на продукти харчування, для яких міжнародна практика передбачає абсолютно інший регуляторний підхід [3].

В Україні добре функціонує система органів стандартизації та сертифікації, яка має розгалужену мережу сертифікаційних центрів в областях, причому більшість із них оснащені сучасними лабораторіями та залучають компетентний персонал. При новій системі, заснованій на моделі ЄС, всі ці активи можна було би і надалі застосовувати у набагато більш ефективний спосіб для підтримки економічного зростання та для вигоди споживачів [2].

Інституційні проблеми, які виникають при реєстрації нового стандарту, полягають в значних затратах часу і коштів; нові стандарти, або так звані технічні умови потрібно розробити і зареєструвати. Суб'єктам господарювання більшість нових продуктів в Україні легше впроваджувати на основі технічних умов. Для забезпечення відповідності правилам ЄС українські виробники основних засобів повинні будуть дотримуватись двох наборів регламентів та специфікацій для одного й того ж виробничого процесу – «старого» та «нового». Інакше можлива втрата головних експортних партнерів для українських підприємств з пострадянських країн, що мають подібну систему, побудовану на основі ГОС-Тів.

Інтеграція до СОТ та майбутні переговори з Угоди про Вільну Торгівлю з Європейським Союзом пропонують Україні винятково позитивні перспективи, які можуть бути досягнуті шляхом реформ. Першочерговими завданнями цих реформ мають бути:

- Встановлення добровільності стандартів та впровадження обов'язкових вимог щодо безпеки та інформування.
- Скорочення обсягів обов'язкової сертифікації.
- Перехід до системи контролю, що базується на ринкових перевітках та відповідальності виробника.
- Швидке впровадження міжнародних стандартів шляхом поєднання перекладу найважливіших з них, а для решти - та пряме впровадження мовою оригіналу [2].

На наступному етапі Україна має переглянути та пересортувати різні функції до нової інституційної структури.

Приєднання України до міжнародних угод спростить процедури сертифікації. У певних випадках, система технічного регулювання імпортованої продукції є простішою за ту, що застосовується до вітчизняних виробників. Цей факт не змінює загальної картини, коли система технічного регулювання є тягарем як для імпортерів, так і для вітчизняних виробників. Цей підхід дозволяє збалансувати витрати та вигоди управління та є базовим принципом для технічного регулювання у розвинутих країнах.

Список використаних джерел

1. Московська Н. Міждержавне співробітництво сьогодні [Текст] //Стандартизація, сертифікація, якість. — 2009. —№1. — С.8-10
2. Тетера В., Нелепов А., Цициліано О. Гармонізація нормативної бази на основі сучасних міжнародних та європейських стандартів [Текст] // Стандартизація, сертифікація, якість. — 2008. — №3. — С. 40—46.
3. Основные тенденции технического регулирования в Европейском Союзе [Текст] // Мир стандартов. — 2006. —№9. — С. 88—95.
4. World Standards Cooperation for the Information Society (Всесвітнє співробітництво щодо стандартів для інформаційного суспільства) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iso.org/iso/wsc> - Загол. з екрану